

Nederlandstalige samenvatting CPB Discussion Paper 419

‘Skill up or get left behind? Digital skills and labor market outcomes in the Netherlands’

Aanleiding

De laatste decennia is ICT een steeds groter onderdeel van onze economie geworden. Dit vraagt om nieuwe vaardigheden: praktische kennis over hoe je bijvoorbeeld e-mail of internet moet gebruiken, maar ook behendigheid om een probleem te structureren en een grote hoeveelheid aan digitale informatie te verwerken.

Dit onderzoek

We onderzoeken de relatie tussen digitale vaardigheden en de arbeidsmarktpositie voor mensen die in Nederland wonen en duidelijk de werkzame leeftijd hebben (30-55 jaar). We onderzoeken daarnaast ook hoe digitale vaardigheden variëren tussen mensen met verschillende demografische kenmerken zoals leeftijd, geslacht of opleidingsniveau.

Wij gebruiken enquêtegegevens van de OECD (de Survey of Adult Skills of PIAAC-survey) uit 2012 en koppelen deze aan administratieve gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) over arbeidsmarkttuitkomsten in 2012-2019. Arbeidsmarkttuitkomsten zijn bijvoorbeeld bruto uurloon, of iemand werkloos is en zo ja, hoe lang iemand werkloos is. De PIAAC-enquête heeft, naast lees- en rekenvaardigheden, uitgebreid de digitale vaardigheden van mensen gemeten. Respondenten moesten bijvoorbeeld op nep-websites op zoek gaan naar informatie of gegevens sorteren in Excel. Sommige respondenten hadden dusdanig weinig computerkennis dat ze de toets niet hebben gemaakt. In dat geval zijn alleen de lees- en schrijfvaardigheden op papier getest.

Resultaten

Uit onze beschrijvende statistieken blijkt dat mensen met lage digitale vaardigheden gemiddeld ouder zijn, vaker vrouw zijn en een laag opleidingsniveau hebben. Relatief vaak zijn deze mensen ook niet in Nederland geboren en hebben ze moeite met lezen en rekenen. Verder blijkt uit de ruwe data dat mensen met lage digitale vaardigheden een lager uurloon hebben en vaker geen betaald werk hebben.

De correlatie tussen digitale vaardigheden en arbeidsmarktpositie kan ook zijn ontstaan, doordat mensen met lage digitale vaardigheden onder andere gemiddeld een lagere opleiding hebben en relatief vaak moeite hebben met lezen en rekenen. Daarom schatten wij een econometrisch model waarin we corrigeren voor alle achtergrondkenmerken en voor lees- en rekenvaardigheden. We vinden dat een stijging van één standaarddeviatie in digitale vaardigheden correspondeert met een loonstijging van vier tot zes procent. Mensen met ten minste basis digitale vaardigheden hebben een tien procent grotere kans om een baan te hebben dan mensen zonder digitale vaardigheden. Beide bevindingen zijn stabiel over de periode 2012-2019. Dit betekent dat digitale vaardigheden (die alleen in 2012 gemeten zijn) een langdurige relatie hebben met arbeidsmarkttuitkomsten.

Er zijn twee redenen waarom mensen met lagere digitale vaardigheden minder vaak een baan zouden kunnen hebben: ze wisselen vaak van baan en zijn dus tijdelijk werkloos of ze hebben structureel geen baan. Als we voor deelname aan de arbeidsmarkt corrigeren door te berekenen of

iemand minimaal een maand een baan had tussen 2012 en 2019, verdwijnt het verband tussen werkloosheid en digitale vaardigheden. Dat betekent dat de resultaten voor het wel of niet werken gedreven zijn door de lage deelname aan de arbeidsmarkt voor mensen met lage digitale vaardigheden. Verder vinden we dat als mensen met lage digitale vaardigheden een baan hebben, zij net zo vaak onder een vast contract staan dan mensen met goede digitale vaardigheden.

Let wel dat onze bevindingen geen causaal verband aantonen. We weten niet of lage digitale vaardigheden ook de *oorzaak* zijn van de arbeidsmarktuitkomsten. Het kan namelijk zo zijn dat mensen via hun baan op de hoogte blijven van digitale ontwikkelingen - als je bijvoorbeeld een kantoorbaan hebt, krijg je vaak een werk laptop en werkmobiel van de werkgever. Mensen die geen computer nodig hebben voor hun werk, krijgen deze kans niet en moeten zelf hun digitale vaardigheden oppoetsen.

Tot slot

Ons onderzoek laat zien dat er inderdaad een flinke groep is van mensen in een kwetsbare positie: een kwart van de Nederlanders tussen 16 en 65 jaar zit onder het basisniveau van digitale vaardigheden. Deze mensen werken minder vaak en dat maakt hen afhankelijk van een werkende partner of een uitkering. Mensen met lage digitale vaardigheden die een baan hebben, hebben een lager uurloon en dat maakt hen (in combinatie met een lager niveau van lees- en rekenvaardigheden) kwetsbaarder voor financiële problemen.

Zouden trainingen om digitale vaardigheden op te poetsen kunnen helpen? Dat kunnen wij niet met zekerheid zeggen. We zien dat mensen met lage geletterdheid ook laag scoren op lees- en rekenvaardigheid. Een cursus vereist vaak het lezen en begrijpen van geschreven informatie. Daarom zou voor mensen met lage leesvaardigheden een cursus in digitale vaardigheden een beperkt effect kunnen hebben. Voor de laagste niveaus van digitale vaardigheden zagen we geen verschillen in uurloon. Dan rijst de vraag of een bescheiden effect van een cursus überhaupt terug te zien valt in hogere lonen of betere banen voor de mensen met lage digitale vaardigheden. Wél denken wij dat het opkrikken van digitale vaardigheden tot een minimaal basisniveau van toegevoegde waarde kan zijn en voor deze mensen tot betere vooruitzichten op de arbeidsmarkt kan leiden.